TINERII ȘI „RUGUL APRINS”¹

Ioana-Zoia Ursu (n. Sandu)*

Abstract: *The solution for spiritual survival during communism – as shown by the members of the Burning Bush group – was more than one’s own spiritual preservation, it also meant a spiritual community, and an opening towards the young. The meetings that took place in the 1950s often earned the shape of a spiritual circle (or a „mystic circle”, as the archives of the Securitate named it), and were addressed not only to the elder, but also to the young, namely students from different faculties, whose aspirations tended to cross the narrow circle of the atheistic materialism promoted by the regime. The young were acquainted to the culture and spiritual experience of the former members of the Antim group, while learning to regard communism critically, as well as getting to know the treasury of the Christian faith. The vigilance of the political police, however, put an end to this paideutic experiment through the 1958 arrest and incarceration – due to accusations of activity against the regime – of twelve members and four students connected to the former association of the Burning Bush.*

Keywords: *the “Burning Bush”, religious education during communism, religious repression, intellectuals and clergy during communism, anti-communist spiritual resistance.*

Introducere

Experiența creștină – intrată deja în exemplaritate – a Rugului Aprins de la mănăstirea Antim s-a prelungit și în perioada comunismului, trecând de la efortul individual de îmbunătățire și lucrare sufletească (înțelegă ca și practică a rugăciunii și a trăirii

* PhD Candidate, Faculty of History and Philosophy, at “Babeș-Bolyai” University, Cluj-Napoca, Romania; B.A. in Orthodox Theology, “1 Decembrie 1918” University, Alba-Iulia, Romania.

¹ Această cercetare a fost sprijinită de Institutul pentru Investigarea Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER), prin programul de burse doctorale 2013-2014.

liturgice susținute de o îmbogățire culturală și intelectuală) la deschiderea către cei mai tineri.

Inițiativa ieroschimonahului Daniil de a-i familiariza pe câțiva studenți din cercul de cunoscuți ai Antimului cu adâncimile și farmecul credinței creștine „purificate de zgura ateismului”² se transformă într-o paradigmă pentru educarea religioasă a tinerilor în timpul regimului comunist ateu.

Articolul își propune să reconstituie istoricul acestei activități cu ajutorul documentelor provenite din arhiva Securității și ale amintirilor participanților (păstrate în memorialistică sau interviuri), completând pe alocuri - în măsura în care mărturiile o permit - cu conținuturi valoroase din punct de vedere istoric, omiletic și moral.

Povestea tinerilor din lotul „Rugului Aprins” începuse drept o curiozitate spirituală și, poate, culturală. Treptat, începea să capete însă conotații mult mai adânci, sfârșind prin a se transforma într-o țintă a represiunii regimului. În 1958, alături de principalii membri ai „Rugului aprins”, sunt arestați și patru studenți care participaseră la întâlnirile grupului: George Văsâi, Șerban Mironescu, Nicolae Rădulescu și Emanoil Mihăilescu³.

„Rugul Aprins” și tinerii

În anul 1955, o serie de circumstanțe prielnice face ca un student de la Facultatea de Arhitectură, George Văsâi⁴, să-l cunoască pe

² Expresia aparține istoricului George Enache.

³ Documentele anchetei și procesului se găsesc în Arhiva Consiliului Național pentru Studiarea Arhivelor Securității (în continuare ACNSAS), Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 1-11.

⁴ Biografia lui George Văsâi este deopotrivă neobișnuită și tragică. Crescut în preajma bisericii de părinți religioși (care vor hotărî să se separe și să intre în mănăstire în timpul studenției fiului), frecventa mănăstirile Antim, Slatina și Vladimirești. Îi cunoștea pe părinții Sofian Boghiu, Felix Dubneac, Petroniu Tănase, Cleopa Ilie, Arsenie Papacioc dar și pe maica Veronica Gurău și era prieten cu fratele Andrei Scrima. Participă la întâlnirile din casa familiei Mironescu alături de colegii săi de facultate și este arestat alături de aceștia în lotul „Rugului Aprins”. În închisoare, se pare, apar primii pași ai bolii sale

ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor la o reuniune din casa familiei Mironescu⁵. Părinții lui Văsâi erau apropiați de Biserică, iar tânărul primise o educație religioasă de mic⁶. Prima întâlnire a celor doi îl intrigă pe George Văsâi, suficient încât să accepte propunerea părintelui Daniil privind o „retragere spirituală”⁷ de 10 zile la schitul Rarău, unde el era stareț⁸.

El își convinge prietenii, pe Șerban Mironescu⁹ (pe care îl cunoștea de câțiva ani), Nicolae Rădulescu (coleg de facultate și de liceu) și Emanoil Mihăilescu (coleg și prieten foarte apropiat)¹⁰ să ia parte la o drumeție la mănăstirea Slatina¹¹. De aici, excursioniștii se vor deplasa la Rarău, pentru a-l cunoaște pe părintele Daniil¹².

psihice. După eliberare, se căsătorește cu maica Veronica Gurău. Situația sa psihică se agravează, fiind un timp internat la spitalul de boli mintale din cauza schizofreniei. După 1989 alături de maica Veronica se folosește de numele „Rugului aprins” pentru a-și denumi propriul grup sectar, rupt de Biserică. Publică diferite lucrări de „experiențe spirituale”. Se sinucide în 2001.

⁵ Din portretul făcut de Văsâi, reținem câteva idei: „Părintele Daniil avea cel mai interesant mod de a întreține relațiile cu prietenii săi. Avea cea mai deosebită și cea mai puternică personalitate. (...) Într-adevăr, dacă era ceva care să-l caracterizeze pe Părintele Daniil, atunci acest ceva era combativitatea.

Îi plăceau discuțiile în contradictoriu, „îi plăcea să apere principiile de fond ale creștinismului și nu se putea stăpâni în predici să nu combată marxismul. Mai direct, mai pe ocolite, cu ironii mai fine sau mai caustice, acuza ideologia conducerii de stat în predicile sale” (s.n., I.U.). (...) Avea un cerc restrâns de prieteni, cu care realiza un fructuos schimb de date și idei”. G. Văsâi, *În căutarea sensului vieții*, Solteris, s.l., p. 29.

⁶ G. Văsâi, *op. cit.*, p. 14.

⁷ Văsâi. Varianta propusă de Securitate apare într-un proces verbal de interogatoriu luat lui Văsâi în 17 iunie 1958: „În vara anului 1956 am cunoscut pe călugărul Daniil Tudor la mănăstirea Antim pe care îl cunoșteam din vedere cu câțiva ani înainte. L-am întrebat dacă eu pot veni la schitul Rarău (în raionul Câmpulung Moldovenesc) unde el este stareț și mă poate lăsa câteva zile acolo. El a acceptat”. ANCSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 178.

⁸ G. Văsâi, *op. cit.*, p. 29.

⁹ Fiul lui Alexandru Mironescu.

¹⁰ ANCSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 178.

¹¹ Drumeția inițială este amintită de Văsâi și în cadrul anchetei: „Având ca vechi prieten pe numitul Rădulescu Nicolae (astăzi coleg cu mine de facultate) acesta a

Acest moment e unul decisiv pentru contactul lor cu spiritualitatea Rugului aprins, după cum își amintește Emanoil Mihăilescu:

„În vacanța din anul IV am primit invitația colegului meu George Văsâi de a merge la Mănăstirea Slatina din Moldova¹³. George ne-a atras, așa, ca un magnet, în a lua contact cu lumea asta duhovnicească. Și, într-o vacanță, în vacanță ne-a propus să mergem eu, el și Nae Rădulescu la mănăstirea Slatina. Am stat acolo vreo două săptămâni, aveam programul riguros ca și al călugărilor, ne sculam la slujba de noapte, dimineața, la toate slujbele¹⁴. Și de la Slatina - stăteam pe un tăpșan, acolo, într-un luminiș, în pantă, și stăteam, vorbeam, citeam cărți - și pe urmă, la sfârșit, George ne-a propus: «Haideți să mergem la Rarău. Să vă prezint pe părintele Daniil». El îl cunoștea pe părintele Daniil. (...) Și am ajuns la Rarău, și am dat acolo la părintele Daniil care era stareț peste o mână de călugări. Niște căsuțe mici»¹⁵.

Iată cum rememorează și George Văsâi aceleași evenimente:

văzut cu ce mă ocupam eu în domeniul bisericesc și în cele din urmă, curios să vadă o mănăstire m-a rugat să-l duc la mănăstirea Slatina”. ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 178.

Mențiunile din arhive sunt neclare în privința precizării temporale a celor două (trei?) întâlniri de pe Rarău. Procesele verbale de interogatoriu menționează o întâlnire în vara lui 1956 și una în iarna lui 1956 (nu se poate preciza dacă sunt diferite sau dacă e doar o eroare), urmate de simpozionul din vara lui 1957 la Rarău. Alte transcrieri din timpul anchetei (datând din vara lui 1958) menționează 1955 ca an al excursiei pe Rarău, însă nu se poate verifica dacă e vorba despre o confuzie sau de trei întâlniri diferite în cei trei ani: 1955, 1956, 1957. Cert este că la momentul deschiderii dosarului (decembrie 1956), avusese deja loc prima întâlnire pe Rarău (în vara 1956), iar tinerii începuseră să participe la întâlnirile de la familia Mironescu.

¹² G. Văsâi, *op. cit.*, p. 29.

¹³ Interviu cu Emanoil Mihăilescu realizat de Vlad Mitric-Ciupe, în revista „Arhitectura”, ediția online, Apud <http://arhitectura-1906.ro/2012/10/interviu-cu-arhitectul-emanoil-mihailescu-fost-detinut-politic/>, accesat 08.08.2013.

¹⁴ Interviu cu Emanoil Mihăilescu realizat de Ioana Ursu, București, 25 noiembrie 2013, arhiva personală.

¹⁵ *Ibidem*.

„Părintele Daniil ne-a propus o *retragere spirituală* de 10 zile la schitul Rarău, unde era stareț. Eram în anul II de facultate, terminasem examenele și după ce s-a consumat luna de armată, eu cu Nae¹⁶ și cu Milucă¹⁷, prietenii și colegii mei cei mai apropiați, ne-am întâlnit la mănăstirea Slatina, care avea hramul Schimbarea la Față. Împreună am pornit-o pe jos, peste munte, spre schitul Rarău. A fost un drum pe care nu-l voi uita niciodată, în mijlocul unei naturi de un pitoresc specific zonelor noastre de munte. Am avut o mulțime de peripecii, îndeosebi în ultima parte a drumului, când se întunecase de-a binelea și a trebuit să parcurgem o pădure cu copacii doborâți de furtună.

Era în 1955¹⁸, 3 septembrie. (...) Ajunși la schitul Rarău, începând chiar în ziua următoare, am intrat în programul de „retragere spirituală” organizat și condus de Părintele Daniil. Eram eu, Nae, Milucă și Șerban, fiul profesorului Mironescu, student la litere, la care s-a adăugat după câteva zile și Tanțu Ghindoc, student la medicină”¹⁹.

Programul liturgic și de rugăciune al acestei excursii de la Rarău e descris în detaliu de George Văsâi. De altfel, rânduiala schitului era aceeași ca a mănăstirii Slatina²⁰:

„Ne sculam dimineața la ora 5:00 și asistam la acatist și Liturghie, după care urma predica la care participau și ceilalți viețuitori ai schitului, urma masa pe la ora 10:00, după care intram în stăreție unde Părintele Daniil ne vorbea după un program de-al dânsului bine stabilit. Pe la ora 15:00 aveam o oră de destindere, urma vecernia la ora 16:00, între 16:00-19:00 din nou întâlnire în sufrageria de la stăreție unde continua ideile întrerupte mai înainte; la ora 19:00 - masa de seară și la ora 20:00 – 21:00 culcarea. Noaptea, la ora 24:00 sunau clopotele de utrenie - care ținea până la ora 2:00 după care urma predica și apoi din nou somn atât cât mai rămânea

¹⁶ Nicolae Rădulescu.

¹⁷ Emanoil Mihăilescu.

¹⁸ A se vedea Nota 10.

¹⁹ G. Văsâi, *op. cit.*, p. 31-34.

²⁰ Notă informativă a Direcției Regionale de Securitate Bacău privind organizarea vieții monahale la Schitul Slatina, cu mențiunea că după acest model se conduceau mănăstirile Sihla, Sihăstria, Rarău și Râșca. C. Păiușan, Radu Ciuceanu, *Biserica Ortodoxă Română sub regimul Comunist 1945-1958*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2001, p. 246-247.

până la 5:00 dimineața - când toaca din nou ne chema pentru acatist și slujbă”²¹.

„Diminețile le petreceam în cerdacul căsuței în care stătea părintele Daniil – era o căsuță cu o singură cameră. Și era așa o aplecătoare. Și părintele stătea în ușă, pe un scaun, și noi în jurul lui, și ne povestea de toate. De Berdiaev, de Lunacearski, de Unamuno, de... cine vrei... de literatura rusă, de tot ce ... era o inițiere și spirituală, dar erau și lecții de cultură generală, pentru că spun: el avea o bibliotecă impresionantă ... ca și el. Dar era fer-me-că-tor. Stăteam așa, năuciiți, după-amiaza mergeam și strângeam fânul, îi ajutam pe călugări la muncile pe care le făceau ei acolo”²².

„Timp de zece zile, predicile și sfaturile erau orientate și pledau pentru însușirea tehnicii de a te ruga. Era vorba în primul rând de existența unei atmosfere liniștite (isihia - din grecește înseamnă liniște), era vorba de o anumită poziție odihnitoare, pe un scăunel, care să-l aducă pe om în poziția de fetus (cea de-a doua naștere - în duh), era vorba de un anumit loc deasupra inimii unde trebuia adus gândul și, în sfârșit, rostirea rugăciunii inimii, acea chemare tradițională a Sfinților Părinți isihaști: «Iisuse, Fiul Lui Dumnezeu, miluiește-mă! ». Repetarea neconținută a acestei rugăciuni avea darul să spargă împietrirea inimii și să o aducă să se poată împărtăși de «lumina taborică»²³.

Aceste zece zile au fost, adevărate ospete de limpezire și descifrare a multor înțelesuri. Ne mira această atenție, această dăruire a Părintelui Daniil pentru noi. Am aflat însă și pentru ce. Pentru un vis de-al lui. Visa un schit, o incintă de chilii, cu o arhitectură unitară din lemn, acolo pe vârful de munte, pe Muntele Rarăului²⁴...

Visa un schit cu oameni deosebiți, pregătiți din toate punctele de vedere, cunoscători de cultură, artă, știință și teologie. Vedeă în noi cei ce venisem la el, viitori componenți ai soborului pe care ar fi vrut să-l conducă. Ne spunea: «Nu trebuie să fim mulți. Puțini dar de calitate. Doisprezece dacă am fi, uniți în cuget și faptă am răsturna o țară întreagă, chiar toată lumea!».

²¹ G. Văsâi, *op. cit.*, pp. 29-30.

²² Interviu cu Emanoil Mihăilescu realizat de Ioana Ursu, București, 25 noiembrie 2013, arhiva personală.

²³ G. Văsâi, *op. cit.*, p. 31.

²⁴ Această idee apare și în acuzațiile din procesele verbale de interogatoriu. ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 181.

Penultima zi a șederii noastre acolo a fost un post negru, total. Ne-a spovedit pe fiecare în parte, iar a doua zi, pe 14 Septembrie, de ziua Sfintei Cruci, a făcut sfânta Liturghie și ne-a împărtășit. (...)

Sfatul Părintelui Daniil era de a fi în mijlocul lumii asemeni melcului care-și poartă casa în spinare, adică și noi să fim asemeni lui, învățând să ne făurim casa propriului nostru suflet, o cochilie în care să ne retragem și să urzim cu insistență și răbdare chemarea Numelui de lumină al Domnului Nostru Iisus Hristos”²⁵.

Îngrijindu-se în continuare de formarea spirituală a tinerilor pe care îi cunoscuse, părintele Daniil

„...ne-a indicat mie, lui Mironescu Șerban, Rădulescu Nicolae și Mihăilescu Emanoil, să găsim o posibilitate de a avea o legătură între noi pentru a menține o apropiere prietenească pe baza preocupărilor comune religioase. În urma acestor recomandări noi am hotărât ca să venim pe la Mironescu Șerban pe acasă, ceea ce am și făcut în câteva rânduri în toamna anului 1956”²⁶.

Așadar, primul moment de la Rarău va continua prin participarea tinerilor la întâlnirile din casa familiei Mironescu, unde ieroschimonahul Daniil revenea periodic pentru a se ocupa de formarea

²⁵ G. Văsâi, *op. cit.*, p. 31-34. Pe lângă descrierile memorialistice, câteva informații apar și în procesele verbale de anchetă (reinterpretate în cheie ideologică de anchetatori). Astfel, „La mănăstirea Rarău am stat aproximativ zece zile în mod gratuit, timp în care Sandu Tudor m-a încadrat în programul mănăstirii. În timpul acesta, diminețile le petreceam în biserică ascultând predicile lui Sandu Tudor, iar în după amieze participam la meditațiile organizate de Sandu Tudor expres pentru noi în chilia sa. De fiecare dată, în cadrul meditațiilor Sandu Tudor ne-a cerut să renunțăm la orice alte preocupări în afara studiilor profesionale și în special la activitatea politică din facultate, deoarece aceasta este incompatibilă cu activitatea spirituală, iar pe deasupra am avea mai mult timp pentru activitatea religioasă”. (...) „Am omis să declar că în perioada cât am stat la Rarău Sandu Tudor ne-a vorbit și de „rugul aprins al născătoarei de Dumnezeu” (sic!) cât și despre „rugăciunea inimii” dându-ne dezlegare să o practicăm și noi”. ACSNAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 2, f. 216, 217 (v).

²⁶ Proces verbal de interogatoriu luat lui George Văsâi, 3 iulie 1958. ACSNAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 184.

lor, hotărând însă să îi așeze sub îndrumarea duhovnicească a părinților Benedict Ghiuș și Sofian Boghiu²⁷. Mai mult, cei tineri se întâlneau uneori și separat, pentru a se ruga și a discuta probleme religioase²⁸.

Perioadele de recreere spirituală și „inițiere în tainele ortodoxiei”²⁹ nu puteau să fie trecute cu vederea în anchetele Securității, constituind principalele probleme documentate în legătură cu participarea grupului de tineri la activitatea împotriva regimului.

În decembrie 1956, o sursă³⁰ a Securității semnalează că în casa Mironescu se desfășoară întâlniri ale unui „cerc religios”. Informația captează atenția Securității, mai ales că o semnalare similară fusese

²⁷ „Cu ocazia întâlnirii avute în casă la Mironescu Șerban cu părintele Daniil Tudor acesta ne-a dat o serie de sfaturi asupra modului în care să ne organizăm activitatea zilnică (de ex. cum să studiem, să îmbinăm odihna cu studiul, să mergem la biserică etc.). Ne-a indicat ca în orice probleme religioase, să ne adresăm părintelui Sofian Boghiu de la mănăstirea Plumbuita sau părintelui Benedict Ghiuș de la Patriarhie”. ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 179.

²⁸ Proces verbal de interogatoriu luat lui George Văsâi, 17 iunie 1958. „Pe la începutul anului 1957, la îndemnul părintelui Daniil Tudor de a ne aduna și a sta de vorbă, am început să ne întâlnim în casă la mine. Astfel, ne-am înțeles eu, Nicolae Rădulescu, Șerban Mironescu și Mihăilescu Emanoil să ne întâlnim acasă la mine.

Prima întâlnire a avut loc la începutul anului 1957, la care au participat toți cei de mai sus (...). Am citit dintr-o culegere de scrieri religioase despre rugăciune (Sbornic) și după aceea am terminat cu o rugăciune. La scurt timp, întâlnirea aceasta s-a repetat, tot în casă la mine (...) și la ea au participat: eu, Nicolae Rădulescu și Șerban Mironescu. Asupra datei și locului întâlnirii am convenit în comun la scurt timp după prima întâlnire însă nu-mi amintesc precis unde am stabilit aceasta, la facultate sau la Biserica Antim. La această a doua întâlnire ce s-a ținut la mine acasă, am ascultat radio, am discutat diferite lucruri despre facultate, ne-am întrebat reciproc cum îndeplinim programul religios (când facem rugăciunea, la ce oră), apoi am făcut rugăciuni”. ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 179.

²⁹ Interviu cu Emanoil Mihăilescu realizat de Vlad Mitric Ciupe, în revista *Arhitectura*, varianta electronică: <http://arhitectura-1906.ro/2012/10/interviu-cu-arhitectul-emanoil-mihailescu-fost-detinut-politic/>, accesat 08.08.2013.

³⁰ Informator.

făcută și în 1955 de către un alt agent, însă nu i se dăduse prea multă importanță³¹.

Semnalarea care duce la deschiderea dosarului aparține unui tânăr participant la reuniunile din casa familiei Mironescu. Un fost coleg de-al lui George Văsâi din primii ani de Arhitectură răspunde propunerii acestuia și participă, din curiozitate, la una din întâlniri³². Conținutul întâlnirii pare să fi fost următorul:

„În discuțiile purtate cu noi, Daniil Tudor a criticat omul nou, arătând că se limitează în idealul său la interese materiale înguste, că ajungând la concluzia că se trage din maimuță uită de o serie de percepțe spirituale. Ne-a mai spus că dimpotrivă dacă omul și-ar reaminti că este o creatură a lui Dumnezeu, ar avea idealuri mai înalte. Ne-a recomandat să ne ferim de a accepta fără participare personală lucrurile așa cum ni se dau, să nu ieșim oameni șablon.

Despre omul modern obișnuia să-l compare cu un animal (dinosaur) care își dezvoltă materialitatea iar viața spirituală rămâne mică, la fel ca și capul animalului amintit comparația cu trupul.

A mai spus că în condițiile moderne omul ar fi silit la un program încărcat care nu-i mai lasă timp pentru activitate religioasă. Ne-a recomandat să ne facem timp pentru o asemenea activitate. Ne-a spus că religia dă omului în plus, îl îmbogățește mai mult decât concepția materialistă. Această discuție pe care Daniil Tudor a avut-o cu noi, s-a încheiat cu o rugăciune la care au participat toți cei prezenți³³.

Atmosfera acestei întâlniri îi face însă o impresie puternică prietenului lui Văsâi, care se sperie de pozițiile anti-marxiste, lipsite de

³¹ ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 9.

³² „Între timp D.I. venind din armată a trecut pe la mine cerându-mi să-i arăt cum poate să se apropie de religie. I-am recomandat să citească cărți religioase și să respecte un program bisericesc. I-am povestit de prietenii mei cu care mă întâlnesc în scop religios, precum despre părintele Daniil Tudor care ne-a îndrumat și pe noi în religie și asupra comportării în viață. El și-a exprimat dorința de a-l cunoaște pe părintele Daniil Tudor. Când acesta a venit prin București, ne-am dus să-l vedem la Mironescu Șerban acasă, aceasta petrecându-se prin vara anului 1957. Am fost eu, Dan Iliescu și Șerban Mironescu”. ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 179.

³³ ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 179.

„prudență” ale părintelui Daniil³⁴. Sensibilizat, el va relata acest episod cu detalii precise și comentarii dezaprobatoare unui cunoscut, în fapt agent al Securității - sursa „Zamfir Pană”³⁵. Astfel:

„I.D.³⁶ i-a relatat sursei că nu de mult el a luat parte la ședința unui cerc religios ce s-a ținut în casa profesorului Mironescu Alex. din București, str. Vasile Lascăr nr. 23. La acea ședință au participat arhimandritul Ghiuș Benedict, călugărul Sandu Tudor și circa 20 de studenți de la Institutul de Arhitectură. Între aceștia au fost semnalati: Văsii George anul IV, Gociman Carmen tot anul IV și Rădulescu I. anul III. Pe ceilalți (...) spune că nu-i cunoaște.

I.D. a afirmat apoi că la această ședință discuțiile erau purtate de Benedict G. și Sandu Tudor. Acesta din urmă îi muștra pe studenți că «sunt lipsiți de entuziasm, că se închină zeului Moloh (diavolului), că viața lor sufletească este fără orizont din pricina ideilor materialiste, că biserica românească este sufocată de comunism și nu are nici o libertate de acțiune».

Sandu Tudor îi mai îndemna pe studenți «să fie mai cu mult curaj, să caute să rupă cătușele care-i țin azi legați, să ridice fruntea sus și să simtă în vine sângele lor de români și creștini»³⁷.

³⁴ „După plecarea lui Daniil Tudor, am avut o discuție cu D.I. Acesta a spus că i se par suspecte

aluziile pe care le făcuse Sandu Tudor – Daniil la concepția omului modern, că el nu va mai căuta din această cauză să vină și altă dată și la rândul nostru să fim prudenți și să ne depărtăm și noi. Eu l-am combătut, arătându-i că părintele Daniil Tudor nu urmărește decât pregătirea noastră religioasă și că alte intenții nu cred să aibe cu noi”. ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 179-180.

³⁵ Profesor la Facultatea de Teologie din București, coleg de serviciu cu Benedict Ghiuș, despre care a oferit Securității un vast material informativ.

³⁶ Am păstrat doar inițialele numelui, pentru a proteja identitatea.

³⁷ Nu lipsesc nici comentariile informatorului, care ține să adauge: „că atmosfera în care se ținea această ședință era atât de sufocantă în ce privește spiritul șovin și atitudinea anticomunistă încât aveai impresia că de la un moment la altul trebuie să se deschidă ușile și să apară în prag miliția sau securitatea ca să-i ridice pe toți”. De asemenea, D.I. „a arătat agentului nostru impresia sa că «arhimandritul Benedict Ghiuș se bucură de un respect deosebit din partea tinerilor participanți la ședință, iar Sandu Tudor este un om de o îndrăzneală fără margini»”. ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 184, 197.

Odată intrată în atenția Securității, activitatea de „cerc religios” trebuia „verificată” cu ajutorul diferitelor „surse” (informatori). Din acest motiv, Securitatea studiază posibilitatea introducerii de informatori în cadrul și în jurul grupului. O atenție specială o acordă studenților, despre care se strâng diferite informații pentru a stabili care din ei ar fi mai potrivit în vederea recrutării³⁸. O dată ce alegerea e făcută³⁹, sunt puse la punct planuri de măsuri care vizează infiltrarea cât mai subtilă în apropierea grupului, pentru a da cât mai puține bănuieli⁴⁰.

Agenții erau dirijați după instrucțiuni precise ce urmăreau apropierea lor de membrii grupului, instrucțiuni privind chiar subiecte recomandate de discuție⁴¹, sugerarea unor atitudini anti-regim, totul

³⁸ Procedura este standard pentru Securitate. În cazul nostru, (...) „I.D. s-a întâlnit cu Văsii George de mai multe ori și a fost convins de Văsii G. să ia parte la ședința cercului mistic. *Este o fire foarte mohorâtă și fricoasă, astfel că el nu a mai vrut să ia parte la acele ședințe.* (s.n., I.U.). În prezent nu are nici o ocupație. A avut intenția să urmeze Institutul Teologic București dar din lipsă de surse materiale nu s-a hotărât încă.

La începutul acestui trimestru a fost luat în studiu dar pentru că nu se știa când se eliberează din armată și mai ales pentru că este fricos s-a renunțat la studiul său. Acesta are posibilități și calități de a lucra în această acțiune, mai ales acum după ce s-a eliberat din armată, iar „frica sa poate fi exploatată tocmai pentru a-l determina să colaboreze cu organele noastre (s.n.)”. ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, f. 189-190.

³⁹ Noul agent este deja recrutat la începutul lunii iunie 1957.

⁴⁰ În lectura documentelor Securității, trebuie să ținem seama de „vocea ideologică” care se interpune între evenimentul povestit și cititor. Instanța narativă – Securitatea, prin intermediul ofițerilor săi – citește realitatea într-o cheie ideologică. Toate activitățile duse de membrii Rugului aprins sunt văzute drept „activitate contrarevoluționară sub masca credinței”, ceea ce justifică măsurile de urmărire și, mai târziu, de represiune.

⁴¹ Unul din aceste documente sugerează cum informatorul trebuie să câștige încrederea părintelui Benedict Ghiuș, abordând în discuții probleme de mistică religioasă „pe linia ideilor expuse de Ghiuș în unele din lucrările sale publicate înainte de 23 august 1944” și să cultive prietenia cu George Văsii. *Ibidem*, f. 205-206.

pentru a câștiga încrederea celor urmăriți și a aduna informații despre „grupul subversiv”, cu „caracter naționalist-dușmănos”⁴². De pildă,

„Agentul „Marcel Traian” a fost dirijat în continuare pe lângă Văsâi Gheorghe, Benedict Ghiuș și dr. Dabija M. Gheorghe. Din partea lui Benedict Ghiuș, atâta timp cât acesta a fost în București, agentul a primit o serie de materiale cu conținut mistic-dușmănos pe care să le studieze. Se constată grija pe care Benedict Ghiuș, Văsâi Gheorghe și dr. Dabija M. Gheorghe o manifestă pentru pregătirea agentului în acest spirit invitându-l să ia și el parte la întrunirea ce va avea loc la mănăstirea Slatina și la schitul Rarău cu Sandu Tudor și ceilalți”⁴³.

Dincolo de reușitele Securității de a pătrunde în apropierea celor de la Rugul aprins, la începutul verii lui 1957 apare un nou motiv de atenție (și de îngrijorare) pentru urmăritori: reuniunea sau „simpozionul” pe care părintele Daniil Sandu Tudor plănuia să-l organizeze în luna august 1957 la Slatina și Rarău. Securitatea consideră de mare importanță⁴⁴ trimiterea agentului „Marcel Traian” la această retragere spirituală, arătând o mare atenție detaliilor organizatorice⁴⁵.

În paralel, același informator primește instrucțiuni să se apropie de părintele Benedict Ghiuș, care era duhovnicul tinerilor și care se preocupa de progresul spiritual al fiecăruia în parte. Astfel,

⁴² ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 2.

⁴³ ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 217-218.

⁴⁴ „În prezent sarcina cea mai urgentă și care prezintă importanță deosebită pentru desfășurarea întregii acțiuni este mașrutizarea agentului „Marcel Traian” la întrunirea de la mănăstirea Slatina și Rarău, unde urmează să participe majoritatea membrilor grupului și care va dura cca 20 zile începând din ziua de 25 iulie 1957. În acest sens agentul „Marcel Traian” va fi instruit temeinic atât asupra liniei sale de conduită acolo cât și asupra problemelor din cadrul acțiunii pe care va trebui să le clarifice cu această ocazie”. ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 221.

⁴⁵ Sintezele informative se dedică mult inclusiv aspectelor organizatorice și modalităților prin care studenții urmează să ajungă la Rarău. ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 218-219.

„Pe baza sarcinilor trasate de organele noastre⁴⁶, în ziua de 11 iunie și conform înțelegerii anterioare pe care agentul a avut-o cu Benedict Ghiuș, «Marcel Traian» i-a făcut o vizită acestuia, cu care ocazie au discutat despre faptul că agentul și-a dat seama că pe calea urmată până în prezent nu mergea spre mântuire ci spre perzanie.

Agentul «Marcel Traian» s-a plâns lui Benedict Ghiuș de lipsă de răgaz și liniște pentru a studia cărțile pe care i le-a dat Ghiuș și pentru a se dedica în întregime vieții spirituale arătând că este posibil ca în vacanță, în luna iulie când își va lua concediu poate va merge la vreun schit unde speră să găsească atmosfera prielnică vieții lăuntrice și a arătat că într-adevăr numai acolo «putem intra și pune ordine în noi».

În continuare, Benedict Ghiuș a arătat sursei că la schit va trebui să se supună unei discipline laolaltă cu ceilalți, disciplină care-i va fi de mare folos în regăsirea sufletului său lipsit de hrană atâta vreme⁴⁷.

Grija celor mai în vârstă față de cei tineri se reflectă și în recomandarea pe care i-o face medicul Gheorghe Dabija (participant și el la întâlnirile de la Mironescu) informatorului de a se spovedi la părintele Ghiuș înainte de plecarea la amintita retragere de la Rarău⁴⁸.

Odată ajuns la Rarău, agentul trebuia să adune cât mai mult conținut despre „activitatea dușmănoasă” dusă acolo de Sandu Tudor, urmând indicațiile precise ale Securității⁴⁹.

⁴⁶ Subliniem ironia: dorința de „lucrare sufletească” a agentului e condiționată de sarcinile trasate de Securitate.

⁴⁷ ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 219.

⁴⁸ ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 220.

⁴⁹ Planul de dirijare al agentului arată astfel:

„Pentru urmărirea și demascarea activității dușmănoase dusă de Sandu Tudor în cadrul grupului Benedict Ghiuș este necesară mașrutizarea agentului „Marcel Traian” la mănăstirea Rarău, mănăstire unde se găsește și Sandu Tudor.

Această mașrutizare a fost posibilă în urma dirijării agentului pe lângă Benedict Ghiuș și dr. Dabija sub legenda că este un om care în urma decepțiilor suferite în viață este hotărât să urmeze calea bisericii și a credinței, cale care duce spre liniștire și mântuire sufletească.

În urma întâlnirilor cu Benedict Ghiuș și Gh. Dabija, aceștia i-au recomandat să meargă la mănăstirea Rarău unde se va întâlni cu călugărul Daniel (Sandu Tudor) de la care va avea de învățat multe lucruri frumoase.

(...)

Înainte de a pleca la Rarău va trebui să discute cu Benedict Ghiuș cerându-i unele informații de felul cum va trebui să fie pregătit pentru a discuta cu Sandu Tudor precum și comportarea ce va trebui să o aibă cât va sta acolo.

Tot timpul cât va sta la mănăstire, va căuta să respecte programul ce-l va avea fixat de către conducerea mănăstirii, pentru a nu produce suspiciuni în rândul locatarilor mănăstirii, sau în grupul de studenți cu care va fi împreună.

Va trebui să dea un exemplu de disciplină și bună cuviință.

Va trebui să participe la toate slujbele făcute de către soborul acestei mănăstiri, manifestându-și prin aceasta dorința și dragostea ce o are pentru cele religioase.

Va căuta să discute cu călugării de acolo asupra vieții de mănăstire. Cum își petrec ei timpul. Care sunt bucuriile și durerile întâmpinate în această viață de călugăr. (s.n., I.U.)

Cum duc ei munca misionară de atragere la mănăstire a elementelor noi.

Cum este organizată și se conduce mănăstirea și cu foarte mare prudență, va căuta să afle câte ceva despre felul cum se comportă cadrele de conducere cu subalterni.

În special va căuta să afle cât mai multe amănunte despre Sandu Tudor. Agentul, în mod special, va urmări activitatea lui Sandu Tudor.

Prin intermediul lui Văsăi George și Mironescu Șerban va căuta să intre în intimitatea acestuia. (...)

Cum această educare trebuie întregită și susținută prin credință, singura care este în stare să dea putere și tărie tineretului.

- Va urmări să stabilească în orice discuție caracterul dușmănos propovăduit de Sandu Tudor sub masca credinței. (s.n., I. U.).

- Persoanele cu care va lua legătura Sandu Tudor cu ocazia hramului ce va avea loc la mănăstirea Slatina și cine sunt aceste persoane.

De cine mai este vizitat la Rarău și cu ce ocazie în timpul cât agentul va sta acolo.

Va căuta să stabilească când mai vine în București Sandu Tudor și cum se poate lua legătura cu el atunci când vine. (...)

- Va căuta să stabilească în ce stadiu se află legăturile lui Sandu Tudor cu ceilalți studenți din grupul agentului, precum și dacă la mănăstire, în cursul anului, vin unele persoane străine care sunt găzduite de Sandu Tudor și ținute în secret.

În discuțiile ocazionale cu călugării din mănăstire va folosi orice moment prielnic pentru a stabili cât mai multe amănunte despre activitatea dușmănoasă dusă de Sandu Tudor și colaboratorii săi în această mănăstire.

La înapoierea de la Rarău în cazul că nu putem stabili ziua precisă când va veni agentul, ne va anunța telefonic pentru a ne întâlni, unde va aduce o notă detaliată cu tot ceea ce a stabilit în acest timp”. ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 222-224.

În ce consta însă acest „simpozion” de la mănăstirea Rarău? Sandu Tudor afirma că

„va fi în genul simpozionului care a avut loc la Cernăuți în anul 1943⁵⁰ (la care a participat și agentul) din inițiativa fostului mitropolit al Bucovinei Tit Simedrea și anume: discuții pe teme filozofice, religioase, dogmatice, pe bază de referate, toate ținute în cadrul unei perioade de «trăire călugărească» cu liturghii, împărtășanii etc.

Cu privire la scopul pe care îl urmărește acest simpozion, (...) a rezultat din discuțiile purtate că s-ar urmări câștigarea de adepți pentru monahism din rîndurile intelectualității. Chiar dacă nu-i va convinge pe toți să îmbrățișeze viața monahală, simpozionul are ca scop să întărească în rîndurile intelectualității interes pentru concepțiile metafizice, apropiindu-i astfel de biserică. Sandu Tudor l-a invitat și pe agent să ia parte la lucrările simpozionului, asigurîndu-l că va fi «lume multă, oameni foarte culți»⁵¹.

Alte informații care parvin Securității sunt că „simpozionul va avea loc întâi: din 6 august la mănăstirea Slatina (...), iar apoi la 15-16 august la Rarău. Simpozionul va avea caracterul unei săptămâni de «trăire duhovnicească» după ritualul călugăresc, cu respectarea tuturor serviciilor divine, posturi, spovedanii etc., și cu prezentarea și discutarea de teme religioase dar și cu caracter filozofic”⁵².

În relatarea din anchetă a lui George Văsâi, în vara lui 1957, la Slatina și Rarău: „am discutat despre cărți literare, am căutat pe cât posibil să respectăm programul de slujbe și am ascultat disertațiile părintelui Daniil Tudor pe marginea unor probleme religioase referitoare la iconografie”⁵³.

Cele mai detaliate consemnări le avem însă tot de la studentul D.I., care, aflat deja în amintita retragere de la Slatina, nu ezită să se întâlnească cu ofițerii Securității în pădurea din jurul mănăstirii pentru

⁵⁰ Pentru mai multe detalii privind simpozionul de la Cernăuți, a se vedea Antonie Plămădeală, *Rugul Aprins*, Sibiu, 2002, p. 25-27.

⁵¹ ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 324.

⁵² ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 326.

⁵³ ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 180.

a le comunica detalii referitoare la excursia la Rarău, participanți, precum și câteva din discuțiile purtate la Slatina⁵⁴.

Totodată, speculând admirația colegilor săi față de părintele Daniil, „Marcel Traian” le propune acestora stenografierea cuvântărilor părintelui Daniil de pe durata simpozionului. George Văsâi și Nicolae Rădulescu sunt de acord, cu condiția ca „Marcel Traian” să le transcrie. Rezultatul se concretizează într-un material predat Securității în data de 19 august 1957. Conform indicațiilor primite de la ofițerii de securitate, informatorul amintește programul liturgic, organizarea schitului și ideile principale enunțate în cuvântările părintelui Daniil:

„Programul Schitului.

De la orele 24 - 3,00 utrenie.

6,30-7,30 rugăciune, de dimineață.

8,30-12,00 liturghie.

18,00-19,30 rugăciune de seară.

În restul timpului se face lectură individuală a noului Testament sau a altor cărți bisericești și «ascultare», adică o treabă oarecare: strânsul finului, cules de zmeură, ciuperci etc.

În sprijinul acestei ascultări se aduce ca argument lupta împotriva voii și obișnuințelor noastre, realizarea prin înfrângerea tendințelor, a simțurilor și necesităților materiale, adică a somnului, foamei, sexualității etc.

Rostul șederii noastre la schit - spune Daniil - este disciplinarea prin integrarea riguroasă în programul alcătuit de el.

«Plimbările și visările le vom lăsa pe altă dată, fiindcă acum nu e timp de ele. Să nu aibă cineva prin asta impresia că i se răpește libertatea, pentru că libertatea după care tânjesc este de fapt robia noastră, robia simțurilor și numai asceza este cu adevărat eliberare. Doar suprimarea, smerenia, adică debarasarea de ambiție, mândrie, de continua preocupare de estimare a persoanei noastre, conduce la conturarea unei autentice personalități, a regăsirii omului din noi.

Unii cred că ținuta interioară se dobândește mai ușor împrumutând metode de lucru străine (se referă la cultura indiană). Aceștia însă scapă din vedere că metodele de care vorbim sunt născute din specificul în cadrul tradiției și condițiilor proprii de dezvoltare. De aceea realizarea nu e posibilă decât în

⁵⁴ ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 306-307.

limitele pământului pe care trăim, unde cunoaștem omul, cu moravul și năravul lui. De ce să căutăm soluții în altă parte?

Noi românii ne naștem în religia ortodoxă și avem la îndemână toată experiența ei, cu fapte și adevăruri controlate, verificate. (Ca exemplu: experienței comunismului de numai patruzeci de ani i se opune cea a creștinismului de două mii de ani).

Să profităm de ea și să o folosim. Noi, miresele lui Hristos, trebuie să fim gata oricând fiindcă, cine știe, acum vine mirele și ne găsește nepregătiți». Acest discurs al lui Daniil, care prevenea pe vizitatori de regimul la care vor fi supuși, a avut loc sâmbătă 10 august, ziua când noi am ajuns la schit. I-am însumat și alte câteva fraze spuse la întâmplare în diverse zile, dar care aveau același conținut.

La predica de duminică (4.08.), a citit despre apostolul Petru, care văzându-l pe Iisus mergând pe mare și nevenindu-i să creadă, spune: «dacă ești tu, Doamne, poruncește-mi să vin la tine». Iisus îi poruncește. Petru merge și el pe valuri, dar îndoindu-se de realitatea lui Hristos se scufundă. Iisus îl scoate deasupra și împreună se urcă în barcă. Furtuna se potolește, se face senin. Interp(r)etarea:

Semnificația crucii este binele și răul. Cele două brațe orizontal și vertical sunt coordonatele în care ne înscriem noi și faptele. Orizontala este axa realității istorice a faptelor, a trăirii lor materiale. Verticala este simbolică a faptelor.

a) Mersul pe apă e un adevăr material. Ascultând voința lui Dumnezeu, apele s-au închegat sub pașii lui Iisus și ai apostolului.

b) Cristos este sinonim cu scopul în viață.

Încrederea deplină în acest scop, ne ține deasupra valurilor care sunt: slăbiciunea, patimile și îndoelile noastre, sau influențele rele ale oamenilor din jur.

În acțiuni se cere hotărâre. Oamenii care nu sunt nici calzi nici reci, inspiră dezgustul. Deci ori rămânem în barcă, în siguranță ca ceilalți apostoli, ori dacă am pornit să călcăm cu fermitate spre ținta aleasă. Lauda rămâne totuși acelor fierbinți adică activi, care se avântă cu îndrăzneală în valurile vieții înfrângându-le”⁵⁵.

⁵⁵ ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 301-302.

Dorința informatorului de a nu lăsa nimic necomunicat Securității include, ironic, chiar și episodul propriei spovedanii⁵⁶, care provoacă o meditație despre credință și intelect:

„Iată pe scurt convorbirea: Insuficiența soluțiilor propuse de sistemele filozofice duce la adoptarea filozofiei mântuirii, care este creștinismul. Rezolvarea nu este retrogradată fiindcă ea nu anulează filozofia lumii acesteia, ci o înlocuiește doar cu alta, cu cea adevărată.

Această gnoză sau «știință a credinței» e superioară credinței singure, ea presupune o credință vie și activă unită cu iubire și faptă bună (altădată vorbind în același sens, spune «noi nu urmărim să facem din tineri niște momâi pietiste sau pioniere de sacristie»).

Gânditorul creștin nu exclude rațiunea. El este obligat, atunci când poate, să demonstreze adevărurile revelate, numai că rațiunea singură, fără credință, e incapabilă să speculeze asupra problemelor de morală descoperite omului de către Dumnezeu.

Creștinismul deci nu înlătură rațiunea, ci modifică doar condițiile în care se exercită”⁵⁷.

După momentul de la Rarău, informatorul, intrat deja în familia spirituală a „Rugului aprins”, va continua să-l frecventeze pe părintele Benedict Ghiuș pentru îndrumare. O altă discuție, datată 8 septembrie 1957 – la scurt timp după simpozionul de la Rarău, ilustrează încă o dată natura problemelor spirituale care îi preocupau pe membrii grupului și formarea spirituală pe care aceștia căutau să o imprime tinerilor:

„(Benedict Ghiuș) m-a primit binevoitor acasă. (...) Mă privește atent și repetă încântat o constatare pe care o mai făcuse: «te-ai schimbat frate,

⁵⁶ „A trebuit să mă spovedesc. Mi-am mărturisit necredința și piedicile pe care le mai întâmpin încă din pricina rațiunii (desigur, cea falsă, omenească), dar deși actul confesiunii reclamă discreție absolută din absolută din partea duhovnicului, se pare că a fost totuși discutată. Așa îmi explic că a doua zi Daniil și Roman mi-au vorbit, completându-se unul pe altul, despre relația dintre gândire și credință”. ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 302-303.

⁵⁷ ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 303.

citesc pe fața ta o oarecare seninătate... E mare lucru timpul petrecut în reculegere și rugăciune».

Răspund că într-adevăr cele câteva săptămâni de liniște se resimțeau în bine și că aduceam cu mine siguranță în fața de toate zilele ce-și avea suportul în cunoașterea mai precisă a propriului meu suflet. Acolo însă (la schit) mi-am pus întrebarea:

«Dacă scopul final al bisericii este umanizarea individului, menținerea simțului moral la un nivel indispensabil existenței în comun, atunci n-am putea încerca realizarea individului fără concursul bisericii? Este oare nevoie de autoritatea supranaturalului ca să ne păstrăm în limitele moralului și ale bunului simț?»

Ceea ce spui tu, sau aproape la fel, a mai spus August Comte - astăzi însă e depășit – adaptarea unei conduite morale presupune înfrângerea unor tendințe materiale, făcând asta fără să ai un motiv întemeiat, devii fără voie absurd, totul rămânând o simplă fantezie. În primul rând și în al doilea Dumnezeu există, deci nu are rost să căutăm soluții în afara lui.

Știința însăși, prin descoperirile ultime, așează întreg materialismul cunoscut nouă sub semnul întrebării. Astăzi chiar cei mai mari savanți ai occidentului au îndoieli și eu nu pot să nu țin seama de asta.

Un singur cerc în lume – cel sovietic – nu are îndoieli, dar tocmai siguranța cu care afirmă lasă să se întrevadă slăbiciunile.

De ce nu ne putem dăruii în întregime și definitiv lui Dumnezeu?

Dumnezeu, ca realitate vie, nu se lasă prins la capătul unui silogism, nu-l putem violenta cu demonstrații. Trebuie să-l acceptăm. Opțiunea e un act liber și de curaj. Dar cred că părintele Daniil v-a vorbit despre asta.

Da, vorbise despre asta. A dat exemplul Sf. Petre. Și spun pe scurt (...). O găsește foarte indicată pentru ideia respectivă.

Mă întreabă apoi care este programul meu obișnuit. Îmi arată importanța înscrierii vieții noastre într-un program ce trebuie respectat, rezultatele disciplinării studiului și a celorlalte activități oricare ar fi ele etc.”⁵⁸.

Urmărirea începută de Securitate nu avea să se încheie aici. Securitatea plănuiește⁵⁹ și reușește - prin intermediul unui vecin de

⁵⁸ ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 284-285.

⁵⁹ ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 194.

apartament al familiei, instalarea unui post tehnic (microfoane) în casa familiei Mironescu⁶⁰, pentru a documenta și mai detaliat întâlnirile. Reuniunile amintite luau uneori forma unui cenaclu literar, după cum arată un proces verbal din timpul anchetei:

„În cadrul adunărilor, Alexandru Teodorescu citea din poeziile, poemele, meditațiile personale și alte lucrări ale sale, după care se purtau discuții, se făceau aprecieri și se schimbau păreri în legătură cu lucrările citite. De asemenea în cadrul acestor adunări, tatăl meu Mironescu Alexandru citea unele poezii scrise de dr. Voiculescu Vasile și unele pasagii din cărțile pe care el le citea”⁶¹.

În ce privește problemele cu caracter politic, potrivit regimului, pe care Securitatea acuza că ar fi fost abordate în cadrul discuțiilor și întâlnirilor, acestea priveau o critică intelectuală a marxismului și materialismului⁶², critică la care se aliau și alți intelectuali din grup⁶³. De asemenea, părintele Daniil Tudor mai atrăgea atenția asupra unei organizări a timpului care acorde importanță

⁶⁰ Care începe să funcționeze de la sfârșitul lunii august 1957. ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 1, f. 228.

⁶¹ Proces verbal de interogatoriu luat lui Șerban Mironescu, 14 iunie 1958. ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 8, f. 248.

⁶² „Problemele mari cu caracter politic despre care mi-a vorbit Sandu Tudor, interpretându-le în mod ostil actualului regim, sunt următoarele: - problema concepției marxist-leniniste, problema educației tineretului (Lenin) și problema intelectualității din țările socialiste. (...)Despre prima problemă a vorbit în vara anului 1955 la Rarău în cadrul meditațiilor, de față fiind și Mironescu Șerban, Rădulescu Niculae și Mihăilescu Emanoil. În cadrul discuțiilor pe această temă Sandu Tudor a combătut concepția marxist-leninistă care stă la baza regimului din RPR și a tuturor regimurilor din țările socialiste, afirmând că nu este bună pentru noi și ca atare ne-a sfătuit ca atât în facultate cât și cu alte ocazii să nu ne-o însușim și să ne ferim cât putem de ea. Tot cu această ocazie Sandu Tudor ne-a dat și indicațiuni precise cum să luptăm și să ne ferim de concepția materialistă, aducând în discuție chiar și persoanele care au luptat pentru zidirea acestei concepții în URSS”. ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 2, f. 230.

⁶³ De pildă, Alexandru Mironescu: „Marxismul este un satanism curat, K. Marx a fost o întrupare a lui satan ca să chinuie omenirea, cu ideile lui puse în practică după un veac”. ACNSAS, Fond Informativ, dosar nr. 2214, vol. 4, f. 75.

studiului religios și lucrării interioare, indicându-le studenților chiar evitarea participării la activitățile politice din facultate și folosirea timpului respectiv pentru „educația mistică”⁶⁴.

Concluzii

Participarea studenților la întâlnirile vechilor prieteni de la Antim, întâlniri la care problemele de orientare și îndrumare spirituală se împlteau rareori cu dezbateri ale situației politice sau comentarii privind tendințele intelectuale de o parte și de alta ale cortinei de fier căpătau, pe lângă simpla calitate de demers de cunoaștere, și o dimensiune formativă imposibil de desprins de conținutul său antimarxist. În acest sens, întâlnirile din anii '50 au fost percepute de regim drept „subversive”, încadrabile la „activități contrarevoluționare”⁶⁵.

În același timp, este imposibil de disociat dimensiunea educativă, profund creștină, imprimată de membrii Rugului aprins (și în special de ieroschimonahul Daniil și arhimandriții Benedict Ghiuș și Sofian Boghiu, care erau îndrumători duhovnicești) tinerilor care luaseră contact cu modul de gândire și trăire al unui „Rug” nestins de rugăciune.

⁶⁴ „În legătură cu aceasta ne-a spus că ocupându-ne cât mai mult de însușirea problemelor religioase prin studii și discuții colective, reușim să nu fim influențați de concepția materialistă, în sensul că, în primul rând ne facem o educație contradictorie acestei concepții, iar în al doilea rând nu mai avem nici timpul necesar însușirii acesteia. În mod precis în legătură cu această problemă, ne-a sfătuit să nu participăm deloc la viața politică din facultate sub toate formele ei, iar timpul dedicat în program pentru aceasta, noi să-l folosim pentru educația mistică”. ACNSAS, Fond Penal, dosar nr. 202, vol. 2, f. 230.

⁶⁵ Ioana Ursu, *Un model de monahism și misiune: „Rugul aprins” de la mănăstirea Antim*, în „Altarul Reîntregirii”, serie nouă, an XX, nr. 2, mai-august, 2015, p. 287-288.

Bibliografie

Arhive

- Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS):
- Fond *Penal*: dosar nr. 202, volumele 1-11.
- Fond *Informativ*: dosar nr. 2214, vol. 1-7. dosar nr. 211015, vol. 1-3; dosar nr. 2213.

Volume

- Păiușan, Cristina, Ciuceanu, Radu, *Biserica Ortodoxă Română sub regimul Comunist 1945-1958*, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2001.
- Plămădeală, Antonie, *Rugul Aprins*, Sibiu, 2002.
- Văsâi, George, *În căutarea sensului pierdut*, Edit. Solteris, s.l..

Interviuri și alte resurse

- Interviu cu Emanoil Mihăilescu realizat de Ioana Ursu, București, 25 noiembrie 2013.
- Interviu cu Emanoil Mihăilescu realizat de Vlad Mitric Ciupe, în revista *Arhitectura*, ediția digitală: <http://arhitectura-1906.ro/2012/10/interviu-cu-arhitectul-emanoil-mihailescu-fost-detinut-politic/>, accesat 08.08.2013.